

Niderlandda nanotexnologiyalar üzrə şirkət açan azərbaycanlı

“Köhnə elmi rəhbərim hazırkı şərikimə çevrildi”

2008-ci ildə Gəncə Dövlət Universitetinin kimya fakültəsini bakalavr pilləsi üzrə bitirib. Hələ tələbəlik illərindən müxtəlif şirkətlərdə mühəndis köməkçisi kimi çalışıb. 2009-cu ildə Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətində karyerasına kimyaçı kimi başlayıb və növbəti 3 il ərzində qızıl-mis istehsalı üzrə aparıcı-mühəndis vəzifəsinə qədər yüksəlib. 2012-ci ildə təhsilini Niderlanddakı Twente Universitetində Kimya mühəndisliyi fakültəsinin material elmi, nanokimya, nanomaterialar ixtisası üzrə magistratura pilləsində davam etdirib. 2014-cü ildə təhsilini başa vurub və sözügedən ölkədə qalaraq elmi rəhbəri ilə birlikdə şirkət açıb. Müsahibimiz Niderland Krallığında fəaliyyət göstərən “Eurekite” şirkətinin həmtəsisçisi, maliyyə məsələləri və əməliyyatlar üzrə rəhbəri Bəhrüz Məmmədovdur.

- Nanotexnologiyalara maraq sizdə hardan yarandı?
- Həmişə innovasiyalara marağım olub və nanotexnologiya da innovasiyada böyük bir trenddir. Ümumiyyətlə, nontexnologiya çox kiçik hissəciklər və quruluşlar haqqında elmdir. Əgər materiallar kimyasından danışırıqsa, materialın quruluşunun nano səviyyədə dəyişməsi eyni kimyəvi tərkibə malik olub, müxtəlif fiziki xüsusiyyətlər göstərən materialların alınması deməkdir. Bu isə öz növbəsində materiallar sahəsində böyük irəliləyişdir. O deməkdir ki, materialın quruluşunu dəyişməklə biz hər dəfə yeni-yeni xüsusiyyətlərə malik materiallar əldə edə bilərik.

- Bəhrüz, Niderland Krallığının Twente (Twente) Universitetində kimya mühəndisliyi ixtisası üzrə magistratura təhsili almısınız. Niyə bu ölkəni seçdiniz?

- Niderlandı seçməyimin əsas səbəbi Twente Universitetinin nəzdində olan Messa+ Nano Texnologiyalar İnstitutu oldu. Adından məlum olduğu kimi, bu institut nano texnologiyaların müxtəlif sahəsində elmi-tədqiqat işlərinin aparılması ilə məşğuldur. Nanotexnologiya, nano kimya sahəsində ixtisaslaşmaq istədiyim üçün bu ölkəni, bu universiteti seçdim.

- Təhsilinizi başa vurandan sonra Niderlandda qalmaq istəyinizə nə səbəb oldu?

- 2014-cü ildə təhsilimi başa vurduğum zaman magistr layihəm bir şirkət layihəsinə çevrildi və şirkət layihəsi üzərində işləmək üçün Niderlandda qalması oldu.

- Amma öz şirkətinizi yaratmamışdan əvvəl 2014-cü ildə dünyanın ən böyük kimya şirkəti olan BASF-da nanokatalizatorların sintezi üzrə mühəndis köməkçisi vəzifəsində çalışmışsınız. Belə bir şirkətdə çalışmaq hamıya nəsihət olurmu...

- Elədir. Dünyanın ən böyük şirkəti olduğuna görə burada işə qəbul olmaq çox çətindir. Dünyanın müxtəlif yerlərindən olan kimyaçılar işləmək və təcrübə keçmək üçün sözügedən şirkətə müraciət edirlər. Bura hər bir kimyaçı üçün böyük məktəbdir. Mən də sənədlərimi onlayn platforma vasitəsilə BASF-a təqdim etdim. Görünür, xoşlarına gəldi. Kadrlar şöbəsindən zəng edib mənimlə müsahibə etdilər. İlk müsahibədən sonra gələcək müdirim cənab Roy tərəfindən müsahibə oldu. Əsasən kimya, nano kimya, nano materiallarla bağlı suallar verdi. Onunla telefonda müsahibəm ümumilikdə saat yarım çəkdi. Saat yarım müsbət müsahibədən sonra mənim işə qəbul olunmağım

Lalə MUSAQIZI

haqqında müsbət rəy verdilər. Orada keçirdiyim yarım il böyük təcrübə idi. Bir sıra yeni proseslər öyrəndim. Nanotexnologiyaların sənayedə tətbiqi sahəsində işlərlə daha yaxından tanış oldum. Çünki orada böyük sənaye miqyasında nano hissəciklərin sintezi ilə məşğul olurlar. Çox maraqlı və innovativ proses idi.

- Bəs öz şirkətinizi yaratmaq ideyası necə yarandı?
- Əslində bizim şirkət mənim magistr mövzumdən qaynaqlanaraq yaranıb. Mənim magistr mövzum nano liflərlə bağlı idi.

Mövzümü bitirdikdən sonra elmi rəhbərimlə şirkət qurmaq barəsində razılığa gəldik və köhnə elmi rəhbərim hazırkı şərikimə çevrildi. Başlanğıcda bizim əsas fokusumuz elmi-tədqiqat qrupları olsa da, hazırkı fokusumuz və məqsədimiz nano liflər əsasında olan materialları sənaye miqyasına gətirməkdir.

- Bir az sadə dildə desək, şirkətiniz konkret olaraq nə işlə məşğuldur?

- Şirkətimiz liflər əsasında olan materialların hazırlanması ilə məşğuldur. Bildiyiniz kimi, seramik materiallar temperatura və aqressiv kimyəvi mühitə davamlı olur. Bu materialların problemi ondan ibarətdir ki, onların elastikliyi çox aşağı səviyyədədir. Yeni sadə dillə desək, adi çay stəkanını əymək olmur. Bizim istehsal etdiyimiz materiallar seramik materiallar kimi temperatura, aqressiv kimyəvi mühitə davamlı olmaqla yanaşı, kağız kimi yüksək elastikliyə malikdir. İstehsal etdiyimiz materiallar yeni xüsusiyyətləri ilə yeni cihazlar və cihaz elementlərinin hazırlanmasına əsas yaradır.

- Sırr deyilsə, 1 il ərzində nə qədər gəliriniz oldu?

- İnvestisiya qoyulandan bu vaxta qədər heç bir satış olmadığı üçün gəlirlər haqqında danışmaq hələ tezdir. Şirkətin ilk gəlirlərinin 2017-ci ildə olacağını gözləyirik.

- Bu il “Eurekite” şirkəti ABŞ-ın “Cottonwood” investisiya şirkəti tərəfindən 2.5 milyon avro qiymətləndirmədə 1 milyon avro investisiya barəsində müqaviləyə imzaladı. Buna necə nail oldunuz?

- İnvestisiya almaq heç də asan olmadı. Statistika əsasında, hər min şirkətdən yalnız biri investorlar tərəfindən maliyyələşdirilir. İnvestisiya üzrə danışıqlar 6-7 ay çəkdi. 7-ci ayın sonunda biz

investisiya haqqında müqavilə imzaladıq. Bu dövr ərzində investitorlar çalışırlar ki, şirkətin texnologiyasını, həmin texnologiyaların müxtəlif sahələrdə tətbiqinin mümkünlüyünü, həmin tətbiq sahəsinin arxasında duran marketləri, bazarları, bazarların satış həcmələrini öyrənsinlər. Digər mühüm məsələ isə şirkət rəhbərləridir. 6-7 ay müddətində şirkət rəhbərliyinin imkanları, şəxsi keyfiyyətləri də yoxlanılır. Müsbət nəticə verilsə, sonra investisiya barədə qərar verilir. Bir sözlə, çətin və uzun sürən prosesdir.

- Eurekite şirkətinin həmtəsisçisi olmaqla yanaşı, həm də maliyyə məsələləri, əməliyyatlar üzrə rəhbərsiniz. Kimya mühəndisi kimi bu işləri görməkdə çətinlik çəkmirsiniz?

- Həmişə texniki sahədə işləmişəm. Azərbaycanın qızıl mədəninə, Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətində aparıcı mühəndis vəzifəsində çalışmışam. Təhsilim də texniki sahə üzrə olub. Lakin zaman keçdikcə bu sahədə kifayət qədər təcrübə qazandığımı fikirləşdim və mənə yeni sahələri öyrənmək istəyi yarandı. Özümü mühəndislik sahəsində kifayət qədər yetişmiş hesab etdim. Buna görə bizim layihənin maliyyə tərəfini idarə etmək qərarına gəldim. Çatışmayan cəhətlərimi kompensasiya etmək üçün hazırda biznesin idarə olunması proqramı üzrə əlavə təhsil alıram. Həm şəxsi inkişafım, həm də biznesimizin inkişafı üçün bu, çox vacibdir.

- Niderlandda sahibkarlıqla məşğul olmaq nə dərəcədə rahatdır?

- Niderlandda kiçik və orta biznesin, xüsusilə də innovativ ideyaların inkişafı üçün yaxşı şərait yaradılıb. Məsələn, biz bu ideyamızı reallaşdırmağa təzə başlayanda dövlətdən grant olaraq 40 min avro pul aldığımız. Bu, dövlət tərəfindən heç bir girov, yaxud təminat tələb olunmadan verilən pul idi. Bu pulu şirkətimizə tətbiq edəndən sonra ikinci mərhələdə 250 min avroluq grant üçün müraciət etdik. Ümumiyyətlə, dövlət yeni texnologiyalar sahəsində olan ideyalara 1,5 milyon avroya kimi maliyyə ayırır. Belə böyük məbləğlər kredit olaraq çox münbit şərtlər altında verilir. Bundan başqa, dövlət innovativ şirkətlərə xüsusi vergi sistemi tətbiq edir. Yəni dövlətin qeyd etdiyi kriteriyalara düşən şirkətlər bəzi vergilərdən azad olunur. Bu da öz növbəsində ölkədə elmi tədqiqata şirkətlər tərəfindən yatırılan pulun həcminin artması ilə nəticələnir. Təəccüblü deyil ki, bir sıra böyük innovativ şirkətlər öz baş ofislərini Niderlanda köçürüblər.

- Sözügedən ölkədə işləmək istəyən əcnəbi hansı tələblərə cavab verməlidir?

- Təhsili olmayan xarici vətəndaşlar üçün yaradılan şəraitdən xəbərim yoxdur. Onu deyə bilərəm ki, yüksək təhsili və bacarığı olan insanların ölkəyə idxal olunması Niderland dövlətinin əsas prioritetlərindən biridir.

- Şirkətlə bağlı gələcək planlarınız nədir?

- Söhbətimizin əvvəlində qeyd etdiyim xüsusiyyətlərinə görə bizim maddələrin çox geniş tətbiq sahələri var. Hazırda biz nano liflər əsasında olan materialların sənayeyə gətirilməsi və müxtəlif sahələrdə tətbiqinin mümkünlüyünü isbat etməklə məşğuluq. Nano lifləri istədiyimiz səviyyəyə çatdırdıqdan sonra, yəni bu materialı bazara yeni material kimi təqdim etdikdən sonra yeni layihələr, yeni materiallar üzərində çalışmağa başlayacağıq. Nümunə kimi seramik nano lövhələri qeyd edə bilərəm. Bu materiallar iki ölçülü quruluşa malik olub bir atom qalınlığında olan seramik materiallardır. Yəni hamımızın yaxşı tanıdığı qrafinə bənzəyir. Gələcək üçün işləmək istədiyimiz digər mövzulardan biri isə 3D print olunmuş funksional seramik materiallar ola bilər. Ümumiyyətlə, biz özümüzü materiallar şirkəti kimi görür və bu istiqamətdə qərarlar qəbul edirik.

- Azərbaycan nanotexnologiyalar sahəsində inkişaf etməyib. Ölkəmizlə bağlı hər hansı planlarınız var?

- Nanotexnologiyalar inkişaf etməsə də, tədqiqatçıdır ki, hökumət qeyri-neft sahələrinin inkişafının vacibliyini başa düşür və bu sahədə islahatlar aparmağa çalışır. Fikrimcə, əsrlər boyu müstəqil olan Niderland Krallığı ilə gənc Azərbaycan Respublikasını bu sahədə müqayisə etmək düzgün olmazdı. Belə sahələrin inkişafı əmək, investisiya və zaman tələb edir. Azərbaycanlı olaraq istərdim ki, Azərbaycana yüksək texnologiyaların inkişafında öz töhfəmi verim. Əgər nə vaxtsa belə bir imkan olsa, şad olaram.

